

VÄHÄKYRÖ AINMAA-PALOLAKSO

KM 10677 ja KM 10850

OSTEOLOGINEN ANALYYSI RAUTAKAUTISTEN RÖYKKIÖHAUTOJEN LUISTA

12.6.2013

FM Katariina Nurminen

Sisällysluettelo

1. Johdanto	sivu 2
2. Tavoitteet	sivu 2
3. Luumateriaali ja metodi	sivu 2
4. Ainmaa röykkiö 31b	sivu 3
5. Ainmaa röykkiö 32	sivu 5
6. Palolakso röykkiö 33	sivu 6

1. JOHDANTO

Tutkittavana olivat Vähänkyrön Ainmaan-Palolakson kolme rautakautista hautaröykkiötä. Ainmaan röykkiö 31b (KM 10850: 1-35) on tutkittu vuonna 1927 Toivo Vuorelan johdolla. Hauta on ollut pengottu jo ennen tutkimusaikaa. Ainmaan röykkiö 32 (KM 10677: 13–22) on ollut koskematon, kaivauksia on vuonna 1933 johtanut Esko Sarasmo. Palolakson röykkiön 33 (KM 10677: 2-7) on kaivanut Toivo Vuorela vuonna 1937. Luita ei ole tätä ennen analysoitu.

2. TAVOITTEET

Tämä osteologinen analyysi liittyy suomalais-ruotsalaisen Skogens Kulturarv i Kvarkenregionen (SKAIK2) – projektiin ja sen tuloksia käytetään mm. radiohiiliajoituksiin, Kyrönmaalle pystytettävien opastaulujen tietosisältöihin sekä painettuihin esitteisiin.

Analyysissä on pyritty tunnistamaan mahdollisimman tarkkaan, mistä ruumiinosasta ja eläinlajista/ ihmisestä luufragmentit ovat peräisin. Mahdolliset havainnot vainajien sukupuolesta ja iästä on merkitty raporttiin. Tarkka luiden määrityslista on Excel-taulukossa, mihin on kirjattu merkillä ”AJOITUS?” parhaiten 14C-ajoitukseen soveltuvat luufragmentit. Nämä luut on merkitty omilla lapuillaan myös määrityspusseihin.

3. LUUMATERIAALI JA METODI

Vähänkyrön Ainmaan röykkiön 31b luut ovat palaneita ihmisluita sekä palaneita ja palamattomia eläinluita. Ainmaan röykkiössä 32 ja Palolakson röykkiössä 33 on pieniä määriä palaneita ihmisen luita. Palaessa luut ovat murskaantuneet pieniksi fragmenteiksi ja palaneesta aineistosta yleensä

vain pieni osa on säilynyt tunnistettavana. Luut tunnistettiin lajeittain anatomisesti vertailevan morfologian avulla. Tunnistamisessa käytettiin apuna Helsingin Yliopiston Eläinmuseon luustokokoelmaa, joka sisältää myös ihmisen luuston. Täysin tunnistamattomat pienet luufragmentit on merkitty nisäkkäiksi (Mammalia). Ne on punnittu mutta niiden fragmenttimäärää ei ole laskettu.

Eläinten luista on määritetty myös hautojen vähimmäisyksilömäärät, mikä perustuu yksittäisten anatomisten osien määriin.

Ihmisen vähimmäisyksilömäärä jokaisessa hautaröykkiössä on 1. Ihmisen luut ovat olleet niin pientä palanutta murskaa, että vainajien sukupuolia tai ikiä on mahdotonta arvioida. Yleisolemuksen perusteella röykkiössä 31b on todennäköisesti nuori vainaja.

Listassa olleita Ainmaan röykkiön 31b (KM 10850) alanumeroita :14a, :19, :23, :25a ja :32a ei ollut analysoitavien luiden joukossa.

4. AINMAA RÖYKKIÖ 31b (KM 10850: 1-35)

Ihmisen palaneet luut röykkiössä 31b, kuten muissakin tämän kohteen röykkiöissä, olivat hyvin pientä murskaa. Luissa oli vain vähän tunnistettavia fragmentteja. Luiden yleisolemuksen ja kallon saumojen perusteella haudassa on nuori vainaja.

Palaneiden luiden joukossa oli yksi koiran tai suden kylkiluun pää.

Hevosen palamattomia hampaita oli runsaasti kahdesta eri hevosityksilöstä. Palamattomien hampaiden joukossa oli myös yksi naudan hammas.

Hylkeen luita oli paljon, sekä palaneita että palamattomia. Kahdesta palamattomasta kallon luusta korva-aukkoineen saatiin tunnistettua grönlanninhylje. Luut ovat samalta puolelta kalloa, joten ne ovat kahdesta eri eläinyksilöstä. Hylkeen luut olivat pääosin hyvin isokokoisia, joten ne voivat kaikki olla peräisin grönlanninhylkeestä. Norppa on pienempi mutta mahdollisesti sopiva ainakin osaan palaneista raajojen luista. Luiden muodot eivät pääosin sovi harmaahylkeeseen. Hylkeen luita oli sekä aikuisesta että nuoresta yksilöstä.

Yhdessä eläimen palaneessa luussa oli leikkuujälki.

Palaneiden luiden joukossa oli muutama luuesine.

Ihminen ja esineet

VARTALON OSA	LAJI	KPL	PAINO G
Pää (kallo)	Homo sapiens (ihminen)	8	9
Kallon tunnistamattomat osat	Homo sapiens	312	137
Vartalon luut	Homo sapiens	2	1,7
Pitkät luut, tunnistamattomat	Homo sapiens	263	236,7
Nikamat ja kylkiluut	Mammalia (nisäkkäät, todennäköisesti ihminen)	16	6,9
Esineitä	nisäkkään luuta	4	2
Mahdollisia esineitä	nisäkkään luuta	3	2,3
Tunnistamattomat	Mammalia (nisäkkäät, todennäköisesti ihminen)		501,7

Eläimet

VARTALON OSA	LAJI	KPL	PAINO G
Hammas (palamaton)	Bos taurus (nauta)	1	5,6
Hammas (palamaton)	Equus caballus (hevonen)	45	586,75
Hampaan kiille (palamaton)	Ruminantia (märehtijät)	3	0,5
Kallo + korva-aukko (palamaton)	Pagophilus groenlandicus (Grönlanninhylje)	2	24,62
Kallo (palamaton)	Phocidae (hylkeet)	1	3,17
Olkaluu (palamaton)	Phocidae	1	3,50
Nikama (palamaton)	cf. Pagophilus groenlandicus (todennäköisesti grönlanninhylje)	2	2,04
Nikama (palamaton)	Phocidae	2	0,49
Pitkät luut, tunnistamattomat (palamaton)	Mammalia (keskisuuret ja isot nisäkkäät, mahd. hylje)	10	78,2
Tunnistamattomat (palamaton)	Mammalia (eläin)	43	48,2
Yläleuka (palanut)	Phocidae	1	0,34
Alaleuka (palanut)	Phocidae	2	1,6
Ranne, kämmen, nilkka ja jalkapöytä (palanut)	Phocidae	5	2,38
Sormi- ja varvasluut (palanut)	Phocidae	16	7,08
Kylkiluu (palanut)	Canidae (koira tai susi)	1	0,52
Tunnistamattomat (palanut)	Mammalia (eläin)	4	2,04

5. AINMAA RÖYKKIÖ 32 (KM 10677: 13-22)

Röykkiön 32 luut olivat tehokkaasti palaneita, huonohkosti säilyneitä pieniä fragmentteja. Tunnistettavaa oli vähän, eikä tarkempiin ikä- tai sukupuolimäärittäisiin soveltuvia fragmentteja ollut.

Alanumerossa :13 sormuksen sisältä löytynyt sormiluu oli tummanruskea, huonosti palanut ja varastoituna ollessaan jo rikkoutunut pieniksi palasiksi. Mahdollisia luuesineen paloja oli 10. Eläimiä ei löytynyt.

VARTALON OSA	LAJI	KPL	PAINO G
Pää (kallo)	Homo sapiens (ihminen)	2	1,2
Kallon tunnistamattomat osat	Homo sapiens	119	60,6
Vartalon luut	Homo sapiens	2	2,3
Pitkät luut, tunnistamattomat	Homo sapiens	186	140,1
Nikamat	Mammalia (nisäkkäät)	4	1,1
Mahdollinen esine	nisäkkään luuta	10	7,9
Tunnistamattomat	Mammalia		299,5

6. PALOLAKSO RÖYKKIÖ 33 (KM 10677: 2-7)

Kuten Ainmaan röykkiössä 32, Palolakson röykkiön 33 luut olivat tehokkaasti palaneita, huonohkosti säilyneitä pieniä fragmentteja. Tunnistettavaa oli vähän, eikä tarkempiin ikä- tai sukupuolimäärittelyksiin soveltuvia fragmentteja ollut. Luiden kokonaismäärä oli myös pieni.

Mahdollisia luuesineen paloja oli 2. Eläimiä ei löytynyt.

VARTALON OSA	LAJI	KPL	PAINO G
Pää (kallo)	Homo sapiens (ihminen)	2	2,4
Kallon tunnistamattomat osat	Homo sapiens	45	18,5
Vartalon luut	Homo sapiens	1	0,4
Pitkät luut, tunnistamattomat	Homo sapiens	59	44,1
Mahdollinen esine	nisäkkään luuta	2	1,8
Tunnistamattomat	Mammalia		92,7

Helsingissä 12.6.2013

FM Katariina Nurminen

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

Päänro	Alanro	Röykkiö	Kpl	Paino g	Luu	Laji/ Suku	Muuta
Palolakso							
10677	: 2	33	3	1,9	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 2	33	11	3	indet	Mammalia	
10677	: 3	33	2	0,9	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 3	33	5	1	indet	Mammalia	
10677	: 4	33	1	1,1	frontale/ parietale fr	Homo sapiens	
10677	: 4	33	1	1,3	temporale por. acust. int. dex. fr*	Homo sapiens	AJOITUS?
10667	: 4	33	38	14,9	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 4	33	1	0,4	radius sin. dist. fr	Homo sapiens	
10677	: 4	33	56	41,7	ossa longa fr	Homo sapiens	
10677	: 4	33	2	1,8	ESINE?		nisäkkään luuta
10677	: 4	33		87,3	indet	Mammalia	
10677	: 7	33	2	0,8	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 7	33	3	2,4	ossa longa fr	Homo sapiens	
10677	: 7	33	6	1,4	indet	Mammalia	
Ainmaa							
10677	: 13	32	3	1	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 13	32	1	1,2	phal. 1 carpi prox. fr	Homo sapiens	huonosti palanut, rikkoutunut
10677	: 13	32	8	3,3	indet	Mammalia	
10677	: 16	32	1	0,7	zygomaticum sin. fr	Homo sapiens	
10677	: 16	32	57	29	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 16	32	1	1,1	scapula cav. glen./ tibia prox. fr	Homo sapiens	
10677	: 16	32	62	46,8	ossa longa fr	Homo sapiens	
10677	: 16	32	1	0,6	vertebra fr	Mammalia	
10677	: 16	32	4	4,1	ESINEITÄ?		nisäkkään luuta
10677	: 16	32		117,3	indet	Mammalia	
10677	: 18	32	21	8,4	cranium fr	Homo sapiens	
10677	: 18	32	21	13,6	ossa longa fr	Homo sapiens	
10677	: 18	32	3	0,5	vertebra fr	Mammalia	
10677	: 18	32	6	3,8	ESINEITÄ?		nisäkkään luuta
10677	: 18	32		25,8	indet	Mammalia	

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

10677 : 20	32	1	0,6 frontale margo supra-orb. fr	Homo sapiens	
10677 : 20	32	28	15,5 cranium fr	Homo sapiens	
10677 : 20	32	63	44,4 ossa longa fr	Homo sapiens	
10677 : 20	32		97,3 indet	Mammalia	
10677 : 21	32	9	6,2 cranium fr	Homo sapiens	
10677 : 21	32	40	35,3 ossa longa fr	Homo sapiens	
10677 : 21	32		55,3 indet	Mammalia	
10677 : 22	32	1	0,5 cranium fr	Homo sapiens	
10677 : 22	32	3	0,5 indet	Mammalia	
10850 : 1	31b	4	1,2 indet	Mammalia	
10850 : 2	31b	1	38,98 dens m2 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 2	31b	1	12,64 dens m3 sin. maxilla fr*	Equus caballus	palamaton
10850 : 2	31b	1	8,79 dens indet maxilla fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 3	31b	2	15,6 ossa longa fr	Mammalia	eläin, palamaton
10850 : 4	31b	1	1,6 cranium fr	Homo sapiens	AJOITUS?
10850 : 4	31b	2	1,9 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 4	31b	5	0,9 indet	Mammalia	
10850 : 6	31b	1	0,3 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 6	31b	2	24,62 temporale dex. calvarium fr*	Pagophilus groenlandicus	palamaton
10850 : 6	31b	1	3,17 temporale dex. fr	Phocidae	palamaton
10850 : 6	31b	1	3,5 humerus sin. cond. lat. fib. fr*	Phocidae	palamaton
10850 : 6	31b	8	62,6 ossa longa fr	Meso/Megamammalia	eläin, palamaton
10850 : 6	31b	30	35,1 indet	Mammalia	palamaton
10850 : 6	31b	1	0,4 indet	Mammalia	
10850 : 6	31b	1	0,5 ESINE, JOSSA KORISTEKUVIOTA		nisäkkään luuta
10850 : 7	31b	1	28,11 dens p4 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	12,9 dens m1 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	21,54 dens m2 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	24,05 dens m3 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	21,83 dens m1 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	14,19 dens m3 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	20,82 dens indet mandibula fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	23,07 dens p2 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

10850 : 7	31b	1	37,54 dens p3 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	42,09 dens p4 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	41,62 dens m1 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	36,87 dens m2 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	34,76 dens m3 sin. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	15,8 dens p1 dex. maxilla fr*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	37,62 dens p2 dex. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	26,65 dens p4 dex. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	26,62 dens m1 dex. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	1	16,74 dens m2 dex. maxilla*	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	2	7,8 dens i1-3 mandibula/maxilla sin./dex. fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 7	31b	5	8 dens indet fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	1	4,63 dens i2 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	1	4,69 dens i1 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	1	4,39 dens i1 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	1	4,7 dens i2 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	1	3,17 dens i3 dex. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 8	31b	3	1,27 dens indet fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 9	31b	1	0,2 indet	Mammalia	
10850 : 11	31b	2	2,04 vertebra lumbalis fr	cf. Pagophilus groenlandicus	palamaton
10850 : 11	31b	2	0,49 vertebra fr	Phocidae	
10850 : 11	31b	5	2,7 indet	Mammalia	palamaton
10850 : 13	31b	1	5,6 dens p4 maxilla	Bos taurus	palamaton
10850 : 14	31b	2	1,3 frontale/ parietale fr	Homo sapiens	ruudussa nuoren ihmisen luita?
10850 : 14	31b	1	0,9 zygomaticum dex. proc. tempor. fr*	Homo sapiens	
10850 : 14	31b	1	0,4 zygomaticum dex. fac. orb. fr*	Homo sapiens	
10850 : 14	31b	1	2,3 occipitale cond. occip. dex. fr*	Homo sapiens	AJOITUS?
10850 : 14	31b	95	78 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 14	31b	116	52,6 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 14	31b	1	0,97 mandibula sin. fr	Phocidae	
10850 : 14	31b	1	0,34 maxilla sin./dex. fr	Phocidae	
10850 : 14	31b	1	0,34 mc/mt dist. fr	Phocidae	iso eläin
10850 : 14	31b	1	0,31 phal. 1 dist. fr	Phocidae	iso eläin

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

10850 : 14	31b	2	1,11 phal 2 prox. fr	Phocidae	iso eläin
10850 : 14	31b	1	0,52 costa fac. art. tub. costae fr	Canidae	
10850 : 14	31b	3	0,8 vertebra fr	Mammalia	
10850 : 14	31b	3	1,4 costa fr	Mammalia	
10850 : 14	31b	8	4 ESINEITÄ?		nisäkkään luuta
10850 : 14	31b		162,7 indet	Mammalia	
10850 : 16	31b	1	10,26 dens m2 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 16	31b	1	13,28 dens m3 sin. mandibula*	Equus caballus	palamaton
10850 : 16	31b	2	0,54 dens fr	Equus caballus	palamaton
10850 : 17	31b	1	0,63 mandibula sin. proc. art. fr*	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,68 scapholunare dex fr*	Phocidae	ranteen pikkuluu
10850 : 17	31b	1	0,44 astragalus sin. fr	Phocidae	nilkan telaluu
10850 : 17	31b	1	0,32 astragalus dex. fr	Phocidae	nilkan telaluu
10850 : 17	31b	1	0,6 mt II sin. dist. epiph.*	Phocidae	nuori, iso eläin
10850 : 17	31b	1	0,49 phal. 1 carpi dist. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,23 phal. 1 carpi/ tarsi dist. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,32 phal. 1 tarsi prox. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,79 phal. 1 tarsi dist. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,27 phal. 1 tarsi dist. epiph. fr	Phocidae	nuori
10850 : 17	31b	1	0,5 phal 1 prox. epiph. fr	Phocidae	nuori, iso eläin
10850 : 17	31b	1	0,21 phal. 2 prox. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,23 phal. 3 prox. fr	Phocidae	
10850 : 17	31b	1	0,94 LUU, JOSSA LEIKKUJÄLKI	Mammalia	hylkeen ranteen/ nilkan pikkuluu?
10850 : 17	31b	3	0,5 dens, subst. adam. fr	Ruminantia	hampaan kiille, palamaton
10850 : 17	31b	4	9,5 indet	Megamammalia	leukaluun paloja? Palamaton
10850 : 17	31b	2	0,6 indet	Mammalia	eläin
10850 : 20	31b	25	11,3 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 20	31b	28	18,1 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 20	31b	1	0,2 costa diaph. fr	Mammalia	
10850 : 20	31b	2	0,5 ESINEITÄ?		nisäkkään luuta
10850 : 20	31b		62,2 indet	Mammalia	
10850 : 24	31b	1	0,3 frontale margo supra-orb. fr	Homo sapiens	
10850 : 24	31b	1	1,1 frontale crista frontalis fr	Homo sapiens	

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

10850 : 24	31b	1	2,7 frontale sin./dex. fr	Homo sapiens	AJOITUS?
10850 : 24	31b	140	62 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 24	31b	1	0,6 axis fac. art. fr*	Homo sapiens	
10850 : 24	31b	1	1,1 vertebra fr	Homo sapiens	
10850 : 24	31b	108	110,6 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 24	31b	1	0,3 phal. 1 tarsi dist. fr	Phocidae	
10850 : 24	31b	4	1,3 vertebra fr	Mammalia	
10850 : 24	31b	3	2,3 costa diaph. fr	Mammalia	
10850 : 24	31b	1	0,6 ESINE, JOSSA KORISTEKUVIOTA		nisäkkään luuta
10850 : 24	31b	1	1,8 ESINE? HIOTTU?		nisäkkään luuta
10850 : 24	31b		184,2 indet	Mammalia	
10850 : 25	31b	19	5,7 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 25	31b	18	15,1 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 25	31b	1	1,02 phal. 1 carpi prox. fr	Phocidae	
10850 : 25	31b	1	0,26 phal. 1 tarsi prox. fr	Phocidae	
10850 : 25	31b	1	0,59 phal. 1 carpi/ tarsi prox. epiph. fr	Phocidae	nuori, iso eläin
10850 : 25	31b	1	0,3 vertebra fr	Mammalia	
10850 : 25	31b	1	0,4 ESINE		nisäkkään luuta
10850 : 25	31b		52 indet	Mammalia	
10850 : 27	31b	1	1,4 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 27	31b	1	0,6 vertebra fr	Mammalia	
10850 : 27	31b	8	3,8 indet	Mammalia	
10850 : 30	31b	1	0,54 indet epiph. fr	Mammalia	nuori, hylje?
10850 : 30	31b	4	0,9 indet	Mammalia	palamaton
10850 : 30	31b		3,6 indet	Mammalia	
10850 : 31	31b	4	1,3 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 31	31b	2	2,7 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 31	31b	1	0,45 phal. 1 tarsi prox. epiph. fr	Phocidae	nuori, iso eläin
10850 : 31	31b		3,5 indet	Mammalia	
10850 : 32	31b	4	1,4 cranium fr	Homo sapiens	
10850 : 32	31b	9	8,9 ossa longa fr	Homo sapiens	
10850 : 32	31b	1	0,5 ESINE		nisäkkään luuta
10850 : 32	31b		22,3 indet	Mammalia	

Vähäkyrö Ainmaa-Palolakso KM 10677 ja 10850

10850 : 33	31b	5	1,4 indet	Mammalia
10850 : 35	31b	2	0,8 cranium fr	Homo sapiens
10850 : 35	31b		3,3 indet	Mammalia